

Welkom in de Dorpskerk van Elsloo. In deze flyer leest u info over de dorpskerk, de klokkenstoel naast de kerk en de begraafplaats achter de kerk die alle drie eigendom zijn van de op 27 november 2019 opgerichte Stichting het Karkehuus. Stichting Het Karkehuus heeft zich tot doel gesteld kerk, klokkenstoel en begraafplaats voor het dorp Elsloo te behouden.

Voordat het eigendom van de kerk, klokkenstoel en begraafplaats werd overgedragen aan Stichting Het Karkehuus waren zij eigendom van de Hervormde Gemeente Elsloo. Het kerkgebouw werd o.a. gebruikt door de Streekgemeente Friesland's End. In december 2019 is voor de laatste keer een reguliere kerkdienst in de kerk gehouden. Door een teruglopend aantal leden zag de Hervormde Gemeente geen kans meer haar bezittingen zelf te beheren.

Door Stichting Het Karkehuus worden zelf activiteiten in de dorpskerk georganiseerd, maar de kerk en het Karkehuus zijn ook te huur. Denk daarbij bijvoorbeeld aan muzikoptredens, toneelvoorstellingen, lezingen, exposities en aan bijzondere kerkdiensten. Ook het Karkehuus is beschikbaar voor het houden van vergaderingen en andere bijeenkomsten.

Bordje op de begraafplaats

Stichting Het Karkehuus is van plan om m.i.v. 2022 in de zomermaanden regelmatig rondleidingen door en rond de kerk te organiseren.

DE DORPSKERK

Voor de geschiedenis van de kerk van Elsloo moeten we ver terug in de tijd. Zeker tot 1300, maar waarschijnlijk is de eerste kerk van Elsloo nog één of twee eeuwen eerder gebouwd. Ooit was Elsloo een zelfstandig kerkdorp dat zich in 1328 afscheidde van Drenthe en zich aansloot bij de Friezen van de Stellingwerven. De huidige in 1913 gebouwde kerk verving de kerk uit 1632 die op de plaats van de huidige begraafplaats stond. In tegenstelling tot de in 1632 gebouwde kerk is de huidige kerk niet georiënteerd en staat niet op het oosten gericht.

Oude Ansichtkaart

De dorpskerk van Elsloo werd in 1913 gerealiseerd naar een ontwerp van architect O.M. Meek en is een karakteristiek voorbeeld van werk uit de vroege periode van deze architect die in onze streek bijzonder veel heeft gebouwd.

De kerk is cultuurhistorisch van belang vanwege de architectonische gaafheid, de esthetische kwaliteit van het ontwerp, het zeer bijzondere materiaalgebruik en de ornamentiek. De kerk ligt op een ruim eigen erf en is van de openbare weg gescheiden door een gietijzeren hekwerk. Naast de voordeur staat een lantaan die de kerkenraad in 2013 kreeg van de Hervormde Vrouwen Vereniging.

Oude Ansichtkaart

Wie de kerk door de voordeur binnenkomt wordt verrast door de intieme sfeer. De banken zijn ossebloedrood geschilderd en de kerk heeft enkele fraaie gebrandschilderde ramen. De preekstoel heeft aan de onderzijde opvallend metselwerk en biedt de voorganger de mogelijkheid de stoel links- of rechtsom te betreden. In 1995 heeft de kerk haar huidige kleuren gekregen. In 1993 is de oorspronkelijke dakbedekking van zwart geglazuurde Lucas IJbrands pannen vervangen door Franse keramische dektegels.

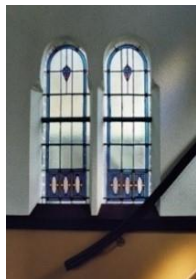
De dorpskerk van Elsloo

De architectuur van de kerk Het ontwerp dat architect O.M. Meek gebruikte voor de bouw van de kerk in Elsloo was hetzelfde dat hij daarvoor ook al gebruikte bij de bouw van de kerk in Donkerbroek. De aannemer die de kerk van Elsloo bouwde was L.J. Epinga uit Lippenhuizen. De kerk is

gebouwd in de Art Nouveau stijl. De kerk zelf is rechthoekig en heeft in de lengte vijf vlakken met steunberen, de zogenaamde raamtraveeën. Het zadeldak heeft afgeschuinde kanten en is belegd met matte geglazuurde keramische leipannen. Op de nok staat een dakruiter (een torentje dat boven op de nok van het gebouw lijkt te rijden) met een achzijdige klokkenzolder en galmborden rondom en boven op een torenhelm met spits, granaatappel en weerhaan. De muren zijn van roodbruine klinkers, verlevendigd met rollagen. Aan de voorzijde heeft de kerk een topgevel. Boven de voordeur zit een rond zandstenen raam met een zogenaamd aveinkel, versierd met stermotief. Het vooruitspringende portaal heeft een boogvormige afsluiting en is belegd met keramische leistenen pannen. De dubbele rondboogdeur heeft nog het oorspronkelijke hang- en sluitwerk. Let ook eens op het decoratieve metselwerk. In de gevel valt verder het opschrift 'ANNO// 1913//' op. De geveltop is in tweeën verdeeld door een band van rode tegels boven een muizetandlijst en zit in een glas-in-lood roosvenster voorzien van een stermotief. In de geveltop is een smeedijzeren kruis verwerkt.

Het interieur van de kerk. Het interieur van de kerk is vrijwel geheel oorspronkelijk. Boven het voorportaal bevindt zich de orgelgalerij die plaats biedt aan een modern digitaal Johannus-orgel van Nederlands fabricaat.

De wanden zijn wit gepleisterd met ter hoogte van de aanzet van de vensterboog een sierlijst van afwisselend rode Groninger stenen en decoratieve verblendstenen. De ruimte wordt overspannen door een vlakke zoldering op een houten gebroken spant waaraan trekstaven hangen met stelverbindingen.

hebben zijdeurtjes. In het voorge-deelte staan de banken voor de kerkfunctionarissen.

De preekstoel heeft een dubbele opgang en is vervaardigd van wit geglazuurde baksteen met een houten paneelkuip. Het ruggeschot is van hout. De olieverfschilderijen in de kerk zijn gemaakt door Hinke Harder voormalig in-woonster van Elsloo.

Oude ansichtkaart preekstoel

Het Karkehuus
Achter de kerk bevindt zich het Karkehuus. Het Karkehuus werd gebouwd in 1997. De bouw werd betaald uit de verkoopopbrengst van het tegenover de Kerk gelegen pand, dat toen nog eigendom van de Hervormde Gemeente Elsloo was. Bij de bouw van het Karkehuus zijn opvallende concessies gedaan aan de symmetrische bouw van het kerkgebouw.

Achterzijde kerk voor de bouw van het Karkehuus.

DE KLOKKENSTOEL

De Klokkenstoel van Elsloo

Klokkenstoelen als losstaande bouwwerken danken hun ontstaan vaak aan het feit dat op sommige plaatsen de kerkgemeentes te klein of te arm waren om zelf een kerk inclusief een kostbare kerktoren te bouwen. Er werden kerkjes gebouwd zonder toren en de klok werd in een aparte klokkenstoel geplaatst. De meeste vrijstaande klokkenstoelen staan daardoor in dorpen of buurtschappen. Veel klokkenstoelen zijn van hout, maar betonnen klokkenstoelen komen ook voor. Vaak worden veldkeien gebruikt voor de fundering.

Friesland is de provincie met de meeste klokkenstoelen in Nederland. In de Gemeente Ooststellingwerf staan vier kerken met een klokkenstoel. Drie hiervan hebben een dubbele klokkenstoel. Daar is de dorpskerk van Elsloo er een van. Al deze klokkenstoelen

zijn aangewezen als rijksmonument. De bouw van de huidige klokkenstoel van Elsloo werd afgerond in 1987.

Klokkenstoelen laten zich o.a. beschrijven door het type dakvorm. We kennen klokkenstoelen met zadeldaken, schilddaken en helmdaken. De klokkenstoel van Elsloo beschikt over een schilddak.

De klokkenstoel van Elsloo werd gebouwd door het werkvoorzieningsschap 'Zuid Oost Friesland' en werd gefinancierd met subsidies, schenkingen en een in het dorp georganiseerde loterij. Het met natuurleien gedekte dak is versierd met twee koperen pironen. De oudste klok dateert uit de vijftiende eeuw. De andere klok is in 1954 gegoten. In de binnenkant van de klok staat het woord Elsloo.

Bouw klokkenstoel in 1987

De klokken in de nieuwe klokkenstoel werden op vrijdag 11 september 1987 feestelijk ingeluid door Jan Kuipers uit Steenwijkerveld, destijds technisch adviseur van de Stichting Restauratiehulpfonds Klokkenstoelen. Daarna luidde de destijds 84-jarige Albert Oenema, die 57 jaar in Elsloo als klokkenluider actief is geweest de klokken in de nieuwe klokkenstoel in.

De van billinga hardhout vervaardigde klokkenstoel is in het verleden in opdracht van de Kerkenraad groen geverfd.

De klokkenstoel is de afgelopen decennia meerder malen voorzien van een kostbare nieuwe verflaag.

De Stichting Het Karkehuus overweegt de bladderende groene verflaag te laten verwijderen.

De klokken van de klokkenstoel worden nog altijd dagelijks om 9.00 uur door de leden van het klokkenluidersgilde geluid. Het is een gewoonte die door de inwoners van het dorp zeer wordt gewaardeerd.

DE BEGRAAFPLAATS

Achter de kerk ligt de begraafplaats. De begraafplaats is onderverdeeld in 6 vakken die met letters A tot en met F worden aangeduid. De vakken zijn onderverdeeld in rijen. De vakken A, B, C en D hebben ieder 10 rijen. De vakken E en F hebben ieder 2 rijen. De rijen zijn genummerd vanuit het denkbeeldige middenpad. Om de begraafplaats ligt een van halfverharding voorzien pad en staat een drie meter hoge haag die voor privacy zorgt. In 2019 is op initiatief van de Kerkenraad van de Hervormde Gemeente een strooiveld en een kindertuin ingericht.

Over de geschiedenis van de begraafplaats zelf is niet zo veel bekend. Op de begraafplaats liggen van 500 personen de stoffelijke overschotten begraven. Voor zover bij het bestuur van de Stichting het Karkehuus bekend is op de begraafplaats nog nooit geruimd.

De verhoging in de begraafplaats die zich uitstrekt over de vakken A en B wordt veroorzaakt doordat op die plaats een kleine kerk heeft gestaan die kort na de bouw van de huidige kerk werd gesloopt.

Het oudste graf met een leesbare tekst op de stèle is van Harmen Willems Bruggen die leefde van 1786 – 1857 en in oude stukken genoemd wordt als een van de oprichters van de begraafplaats, een initiatief dat hem 'eeuwigdurende grafurst' opleverde.

De begraafplaats wordt nog altijd actief gebruikt, hoewel het aantal begrafenissen de afgelopen jaren fors is teruggelopen. De graven op de begraafplaats zijn te huur voor een periode van 30 jaar op basis van een door het Stichtingsbestuur vastgesteld beheerreglement, dat bij het secretariaat van de Stichting beschikbaar is.

Door de voormalige kerkenraad van de Hervormde Gemeente Elsloo zijn een aantal graven als bijzonder gekwalificeerd. Dat heeft te maken met:

Twee van de negen graftrommels

De aanwezigheid van een of twee graftrommels op de betreffende graven. Op de begraafplaats liggen 9 graftrommels, die in 2017 met subsidie uit het Fonds Ooststellingwerf zijn gerestaureerd. Bijzondere teksten op de stèle Overige redenen (gebruikte materialen, leeftijd graf etc.)

Het secretariaat beschikt over een lijst met bijzondere graven.

Kijk voor meer info over de begraafplaats op de website van het LOB (Landelijk Overleg Begraafplaatsen). Op die website heeft de begraafplaats van Elsloo een eigen pagina.

N.B.

Deze flyer is een uitgave van Stichting Het Karkehuus. Voor de samenstelling van de brochure is o.a. gebruik gemaakt van beschikbare informatie op Wikipedia, (www.reliwiki.nl), het verenigingsarchief van Plaatselijk Belang Elsloo en Tronde, het door de Stichting Historisch Archief Elsloo en Tronde beheerde dorpsarchief en ontvangen info van de Stichting Documentatiecentrum Donkerbroek.